ПРИЛОЖЕНИЕ
по чл. 17, ал. 2 от ПМС № 494/2024 г.
към Указания за предоставяне на допълващо финансиране за изпълнение на СВОМР от ПОС 2021-2027 г.

ДОПЪЛВАЩО ФИНАНСИРАНЕ
ОТ ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА“ 2021-2027 г. КЪМ СТРАТЕГИЯ ЗА ВОМР

на МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА СТАМБОЛОВО – КЪРДЖАЛИ 54,

(наименование на Местната инициативна група)

Приложението се попълва към стратегията на МИГ в съответствие с представената стратегия за ВОМР за финансиране от ЕЗФРСР, изведените приоритети и цели за развитие на територията и утвърдените от Ръководителя на Управляващия орган на ПОС 2021-2027 г. Указания за предоставяне на допълващо финансиране за изпълнение на стратегиите по подхода ВОМР с ресурс от ПОС 2021-2027 г.

В стратегията може да се включи или само една или и двете допустими мерки по ПОС 2021-2027 г., една за приоритет „Отпадъци“ и една за приоритет „Биологично разнообразие“ от програмата, съобразно спецификата и нуждите на съответната местна общност, както следва:

1. *Приоритет „Отпадъци“, специфична цел: „Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика“ – мярка „Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците, както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението“;*
2. *Приоритет „Биологично разнообразие“, специфична цел: „Подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване“ – мярка „Повишаване осведомеността относно биологичното разнообразие и заплахите за него в целевата територия на база на мерки планирани в стратегически и планови документи в сектор биоразнообразие“..*

Информацията се попълва поотделно за всяка отделна мярка.

1. **Наименование на мярката**: (*избира се между посочените по-горе мерки*)

Мярка „Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците, както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението“.

2. **Приоритет по ПОС 2021-2027 г.:** (*посочва се приоритетът, релевантен към съответната мярка - или приоритет „Отпадъци“, или приоритет „Биологично разнообразие*)

Приоритет „Отпадъци“.

3. **Специфична цел от ПОС 2021-2027 г.:** (*попълва се специфичната цел, съответстваща на мярката по съответния приоритет*)

Специфична цел: „Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика“.

4. **Цел на мярката**: (*представя се обосновка защо мярката е необходима за местната общност, към какви местни специфики/проблеми е насочена, какви са очакваните резултати и ползи за територията, както и ефектът от подкрепата за територията на МИГ, какъв е приносът ѝ за постигане на приоритетите/целите на стратегията и съответствието ѝ към одобрен общински/ регионален стратегически / програмен /планов документ. Ако обосновката се съдържа в анализа към стратегията или в самата стратегия, се указва документа, страницата, разделът, точката и т.н.*);

Допълващото финансиране от Програма „Околна среда“ (ПОС) 2021-2027 г. предоставя съществена възможност за устойчиво развитие на територията, като пряко ще подпомогне за постигането на целите и мерките, заложени в Стратегията за водено от общностите местно развитие (СВОМР). **Мярката допринася за изпълнението на Стратегическа цел 2: „Развитие на инфраструктурата и обществения сектор при съхранение на човешкия потенциал“, Приоритет 2: „Опазване и развитие на околната среда, природните и културни ресурси“** от СВОМР на МИГ „Стамболово – Кърджали 54“ и включва мерките, насочени към управлението на битовите отпадъци в задълженията на общините по Закона за управление на отпадъците. Чрез мярката ще се допринесе за подпомагане на местно и регионално ниво на повишаване на осведомеността на населението за целите за управление на отпадъците с фокус към битовите и строителните отпадъци, за правата, задълженията, възможностите и добри практики, за устойчиво потребление и прехода към кръгова икономика.

Чрез това финансиране ще се осигури допълнителен ресурс за опазване и възстановяване на околната среда, което включва подобряване на управлението на отпадъците, намаляване на замърсяването и насърчаване на кръговата икономика. Очакваните резултати са в пряка връзка със стратегическите цели на СВОМР, които предвиждат подобряване на екологичната инфраструктура, по-добро използване на природните ресурси и повишаване на екологичната осведоменост на местното население.

Чрез тази връзка между ПОС и СВОМР, МИГ, местните власти и заинтересованите страни ще могат по-ефективно да реализират допълнително нови дългосрочни проекти за устойчиво развитие и да създадат по-добри условия за живот и стопанска дейност на територията.

5. **Целева група или групи**: (*представя се пояснение как са определени целевите групи, как са идентифицирани местните проблеми и потребности на тези групи, които мярката адресира*)

- **Населението от населените места/общини на територията на МИГ.**

Целевата група е определена въз основа на териториалния обхват на МИГ "Стамболово – Кърджали 54", който включва населените места в община Стамболово и 54 населени места от община Кърджали. Населението от населените места на МИГ обективно е включено в две различни Регионални сдружения за управление на отпадъците съгласно Приложение № 4 на Националния план за управление на отпадъците 2021-2028 г. – Регионално сдружение за управление на отпадъците – Харманли и Регионално сдружение за управление на отпадъците

- Кърджали. Въпреки това се очаква реализираните мерки върху целевите групи да имат положителен ефект върху цялата избрана целева група, съответно върху територията на двете сдружения, тъй като мерките имат характер на разпространение на информация и добри практики сред населението.

През 2019 г. делът на битовия отпадък (от общия битов отпадък), предаден за третиране и рециклиране на територията на община Стамболово е 100%, но резултатите на територията на община Кърджали са далеч по-ниски и делът на предадения битов отпадък е едва 11.8%.

По данни на НСИ през 2019 г. образувания битов отпадък на човек от населението на територията на община Стамболово е 200 кг. на човек годишно, а на територията на община Кърджали 348 кг. на човек годишно

При идентифициране на групите са взети предвид характеристиките на територията на МИГ в областта на околната среда и свързаните с нея местни проблеми.

Пояснение относно приложените методи за определяне на целевите групи:

- Анализ на съществуващи стратегически документи на местно и национално ниво (Програми за управление на отпадъците, Общи устройствени планове, Стратегии за развитие).
- Събиране на данни от публични институции като РИОСВ, НСИ, МОСВ и общински администрации.
- Провеждане на анализ на социално-икономическото състояние на територията на МИГ, включително демографски данни, данни за пазара на труда и социалната инфраструктура.
- Широки консултации с местни власти, представители на неправителствения сектор, образователни институции и местния бизнес.
- Провеждане на анкетни проучвания и обществени обсъждания с представители на местното население по време на разработването на Стратегията за ВОМР.
- Обратна връзка от местни инициативи, свързани с екологични кампании и дейности.

Идентифицирани местни проблеми и потребности:

- Липсват ефективни системи за разделно събиране и рециклиране на отпадъците.
- Нерегламентирани сметища, безконтролно натрупване на отпадъци (строителни и битови) в покрайнините на населените места.
- Ограничени са възможностите за повторно използване и преработка на битовите и строителните отпадъци.
- Липсата на ефективна система за събиране и третиране на опасните, строителните, растителните и другите отпадъци, различни от битовите, представлява проблем в управлението на отпадъците.
- Недостатъчна е информираността и ангажираността на населението по въпросите на устойчивото управление на отпадъците, което лишава местните власти от подкрепата на местната общност.

6. **Анализ за необходимостта от мярката на територията на МИГ** (*описват се конкретни местни специфики и обстоятелства, които обосновават необходимостта от изпълнение на мярката*)

Екологичната среда в общините Стамболово и Кърджали е богата на природни ресурси, но е изправена пред редица предизвикателства, свързани с управлението на отпадъците и

опасностите от замърсяване на околната среда. Основните екологични проблеми включват нерегламентирани сметища, замърсяване на водните басейни и недостатъчна ефективност в управлението на битовите и индустриалните отпадъци. Въпреки наличието на защитени зони и природни резервати, урбанизацията и човешката дейност водят до намаляване на биологичното разнообразие и екологичния баланс.

Управлението на отпадъците в региона се нуждае от модернизация и по-ефективни системи за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване. Липсата на достатъчно информираност сред населението и ограничените инфраструктурни възможности допринасят за ниската степен на повторна употреба на ресурсите. Въвеждането на устойчиви практики, изграждането на екологична инфраструктура и насърчаването на кръговата икономика са ключови стъпки за подобряване на екологичното състояние и опазването на природата в региона.

Регистрираните проблеми в областта на управлението на отпадъците са следните:

- Липсват ефективни системи за разделно събиране и рециклиране на отпадъците.
- Нерегламентирани сметища, безконтролно натрупване на отпадъци (строителни и битови) в покрайнините на населените места.
- Ограничени са възможностите за повторно използване и преработка на битовите и строителните отпадъци. Липса на информираност относно тези процеси.
- Липсата на ефективна система за събиране и третиране на опасните, строителните, растителните и другите отпадъци, различни от битовите, представлява проблем в управлението на отпадъците.
- Ограничена култура и навици за ефективно управление на битовите отпадъци
- Недостатъчна наличност на достъпна и ясно поднесена информация за гражданите
- Слабо включване на младежите и уязвимите социални групи в екологичните инициативи

Необходимост от дългосрочна промяна в обществените нагласи и поведение към устойчиво потребление Липса на информираност и ангажираност на населението по въпросите на устойчивото управление на отпадъците. Въпреки регистрираните проблеми, управлението на отпадъците и опазването на околната среда в общините Стамболово и Кърджали разполагат с редица **ресурси и възможности за развитие**. Съществува потенциал за изграждане и модернизиране на инфраструктурата за управление на отпадъците, включително сметища, допълнителни линии за рециклиране и компостиране, разделно събиране на отпадъците, както и организация на системи за събиране и обработка на опасни, строителни и индустриални отпадъци.

Внедряването на модели за кръгова икономика може да доведе до по-ефективното използване на ресурсите чрез повторна употреба, рециклиране и иновативни подходи за управление на отпадъците. Една от значимите възможности е преработката на растителните отпадъци, която може да включва производство на биогаз, компостиране за създаване на естествени торове и използване на биомаса за енергийни цели.

Изграждането на партньорства, подобряването на мониторинга и контрола върху замърсяването чрез изграждане на екологична инфраструктура ще спомогне за по-ефективното управление на околната среда, намаляване на вредното въздействие върху природата и осигуряване на по-добри условия за живот в региона.

Повишаването на обществената информираност и активното участие в кампаниите за разделно събиране на отпадъци са ключови фактори за намаляване на замърсяването и по-устойчивото използване на природните ресурси. Регистрираните проблеми и наличните ресурси на територията насочват вниманието на местната общност към Програма околна

среда, чиито специфични цели са релевантни с целите на СВОМР и с плановете за интегрирано развитие на двете общини.

Подробна информация относно управлението на отпадъците на територията на МИГ и необходимостта от мярката е представена в 1. Приложение 2.2 към СВОМР, Раздел II. Географски характеристики на територията, т. 10 Управление на отпадъците и опазването на околната среда и 2. Приложение 2.1. **Проучване и а*нализ на заинтересованите страни на територията на МИГ към СВОМР, Раздел IV., т.3.***

7. **Допустими типове бенефициенти** (*посочват се допустими бенефициенти за изпълнение на мярката и обосновка за избора им; при предвидено партньорство се представя пояснение защо същото е необходимо*)

- Община Стамболово и Община Кърджали;
- Юридически лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ).

Допустимите бенефициенти по програмата са общини и юридически лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ). Те са и основните участници, работещи за подобряване на околната среда на територията. Тяхното активно включване и изграждането на стабилни партньорства биха допринесли за по-ефективното управление на природните ресурси, намаляването на замърсяването и въвеждането на устойчиви екологични практики. Освен това, чрез съвместни инициативи и достъп до допълнително финансиране, те могат да ускорят процесите по модернизация на инфраструктурата за управление на отпадъците, възстановяване на екосистемите и насърчаване на екологичното образование и осведоменост сред населението.

При изпълнение на някои мерки се насърчава партньорството между общини и ЮЛНЦ с цел обединяване на експертен, организационен и човешки ресурс за по-ефективно и устойчиво реализиране на проектите. Партньорството е особено необходимо в случаите, когато проектите изискват пряка работа с целеви групи, организиране на информационни кампании, мобилизиране на местни общности или провеждане на обучения и събития. Съвместната работа между публичния сектор и гражданските организации осигурява по-голям обхват и устойчивост на постигнатите резултати.

Общините имат редица задължения по Закона за опазване на околната среда и Закона за местното самоуправление и местната власт в областта на околната среда и опазване на биологичното разнообразие, сред които:

Закон за опазване на околната среда (ЗООС):

1. Разработване и прилагане на екологични политики на местно ниво, вкл. изготвяне на общински програми за опазване на околната среда -
    - Контролни функции върху спазването на изискванията за опазване на околната среда на територията на общината;
    - Установяване на нарушения и налагане на санкции в рамките на предоставената компетентност.
2. Информираност и участие на гражданите:
    - Осигуряване на достъп до информация за околната среда;
    - Провеждане на обществени обсъждания при екологично значими инвестиционни предложения.

Закон за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА):

- Организация и изпълнение на местни екологични дейности;

- Приемане на наредби с екологичен характер;
- Управление на общинска собственост с екологична стойност.

Законодателството в България изисква постигането на мерките по управление на битовите отпадъци да е на ниво регион за управление на отпадъците. В тази връзка, УО на ПОС препоръчва целевата група да включва население от населени места и общини на територията на МИГ „Стамболово – Кърджали 54“, които са включени в едно и също регионално сдружение за управление на отпадъците съгласно Приложение № 4 на Националния план за управление на отпадъците 2021-2028 г.

По приоритет „Отпадъци“ партньорството е задължително, когато бенефициент не е община. В този случай партньорът трябва да е общината/общините, към чието население са насочени дейностите. Партньорът/партньорите трябва да отговарят на изискванията за допустими бенефициенти. Партньорствата не е необходимо да бъдат регистрирани в съда, но правата и задълженията между страните по кандидатстване и изпълнение на мярката следва да бъдат уредени в споразумение. В допълнение:

- допустимите бенефициенти/партньори „Общини“ трябва да са от състава на МИГ „Стамболово – Кърджали 54“;
- допустимите бенефициенти ЮЛНЦ следва да бъдат вписани в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел или създадени по реда на специален закон, и които като цел на организацията в устава/учредителния акт са разписали такива текстове, от които да е видно, че поне една от целите на организацията е свързана със защита/опазване на околната среда. Практически опит в областта на отпадъците, кръгова икономика, устойчиво развитие е предимство при оценяването.
- допустимите бенефициенти ЮЛНЦ следва да са регистрирани по съответния ред най-малко 12 месеца, предхождащи месеца, в който е подадено проектното предложение и да бъдат със седалище и адрес на управление в община от състава на МИГ „Стамболово – Кърджали 54“, а когато ЮЛНЦ кандидатства чрез клон, същият следва да е със седалище и адрес на управление в община от състава на МИГ „Стамболово – Кърджали 54“.

Конкретните изисквания към бенефициентите ще бъдат включени в Насоките за кандидатстване и след публикуване на Указания на ПОС 2021-2027.

8. **Допустими дейности** (*представя се описание на допустимите дейности, обосновани спрямо спецификата на територията, на целевите групи и на техните потребности и необходими за реализацията на мярката*)

По приоритет „Отпадъци“ на ПОС 2021-2027 г. е предвидена финансова подкрепа чрез допълващо финансиране за изпълнение на подхода ВОМР за мярка „Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението“.

- Кампаниите трябва да са насочени към разпространение на информация за правата и задълженията на участващите в управлението на битовите и строителните отпадъци в съответното населено място, община, регион за управление на отпадъците; съществуващи системи за управлението на отпадъците, планирани бъдещи инвестиции за управлението на отпадъците за постигане на целите към 2030 г.; планиран модел за въвеждане на принципа „плащаш колкото изхвърляш“; практически възможностите за спазване на високите нива на йерархията за управление на битовите отпадъци в съответното населено място; добри практики и поведение за предотвратяване образуването на отпадъците, устойчиво потребление и кръгова икономика и др. за подобряване на управлението на битовите отпадъци, които

е подходящо да се приложат в населеното място, община; системи за мониторинг на отпадъците; предотвратяване нерегламентирано изхвърляне на отпадъци и др. подходящи.

Чрез изпълнение на дейности по тази мярка се очаква да се допринесе за подпомагане на местно и регионално ниво на повишаване на осведомеността на населението за целите за управление на отпадъците (с фокус към битовите и строителните отпадъци), за правата, задълженията, възможностите и добри практики за устойчиво потребление и преход към кръгова икономика.

- Подпомагане разпространението на практики за предотвратяване образуването на отпадъци на ниво домакинство, квартал, населено място, община и регион за управление на отпадъците, като се отчитат местните особености, практики и традиции. Съобразено с целите на кръговата икономика и националните цели, приоритетът по отношение на предотвратяване образуването на отпадъците е върху биоразградимите отпадъци, в т.ч. хранителни и зелени.
- Информационни и разяснителни кампании насочени към съобразяване на йерархията за управлението на отпадъците и за намаляване на количеството депонирани битови отпадъци, ролята на населението, за да се подобри управлението на битовите отпадъци на местно и регионално ниво, намаляване на замърсяването с отпадъци, в т.ч. нерегламентираното изхвърляне на отпадъци, права и задължения за участниците в процесите по управление на отпадъците и др. Дейностите трябва да съобразяват политиката по управление на отпадъците на национално, регионално и местно ниво и по възможност да съдействат за практическото въвеждане на местно ниво на принципа „плащаш колкото изхвърляш“, съобразено с политиката на общината.

Допустими дейности по Приоритет 2:

- организиране и провеждане на събития (кръгли маси, работни срещи, представяне в медиите, пресконференции, брифинги, представяне на добри практики на място, информационни дни);
- разработване на информационни материали (плакати, брошури, листовки);
- външна реклама (рекламни пана, билбордове и др.);
- ролбанери;
- излъчвания в регионални радиостанции (рекламно-информационни спотове);
- излъчвания в регионални телевизионни канали;
- публикации на официалната интернет страница на бенефициента;
- онлайн публикации в регионални интернет медии и портали;
- публикации в социални медии;
- публикации в регионални печатни медии;
- разработване на онлайн информационни портали, предоставящи практическа информация за системата за управление на битовите отпадъци на ниво населено място/община/регион за управление на отпадъците; за практическите възможности за разделно събиране на отпадъци и за предотвратяване образуването на битови отпадъци, препоръчително с фокус върху биоразградимите отпадъци (в т.ч. хранителни и зелени), за повишаване на общественото самосъзнание за спазване на високите нива на йерархията за управление на битовите отпадъци, и др.
- рекламно-информационни материали (химикалки, тениски, шапки, еко-торбички и други подходящи според целевата група и посланието);
- алтернативни форми на включване на целевите групи в припознаването на темата и посланието – инсталации, пърформанси, изложби, уъркшопи и други.

Допустимите дейности по **Приоритет 2** са напълно приложими за територията на МИГ, тъй като отговарят на реални и отчетени проблеми в сферата на **управлението на битовите**

отпадъци, **ниската информираност на населението**, както и **недостатъчната обществена ангажираност** с процесите по разделно събиране, рециклиране и намаляване на отпадъците.

Обосновка за приложимост:

- **Слабо развита култура по управление на битовите отпадъци -** На територията на двете общини все още съществуват пропуски в прилагането на принципите от йерархията за управление на отпадъците: предотвратяване, повторна употреба, рециклиране и др. Организирането на **информационни събития** и **разработването на образователни материали** ще даде възможност на местната общност да разбере какви са ползите от разделното събиране, как да прилага добри практики в ежедневието си и как да намали собственото си „отпадъчно въздействие".

- **Липса на достъпна и разбираема информация -** Много жители нямат пълен достъп до информация относно **възможностите за разделно събиране** или **съществуващата инфраструктура** за отпадъци. Създаването на **онлайн информационни портали**, **публикации в медиите** и **публични кампании** чрез билбордове, радиа и социални мрежи ще спомогнат за масово разпространение на важна информация до различни социални и възрастови групи.

- **Необходимост от акцент върху биоразградимите отпадъци -** В селските и полуселските райони като тези на общините Стамболово и Кърджали, биоразградимите отпадъци (вкл. хранителни и зелени отпадъци) заемат значителен дял. Повишаването на информираността относно **компостиране, домашно и общинско**, и **превенция на хранителните отпадъци** е наложително. Дейности като **уъркшопи, инсталации и демонстрации** на добри практики са особено ефективни за практическо ангажиране на населението.

- **Недостатъчно участие на младите хора и уязвимите групи -** Алтернативните форми на комуникация ще привлекат интереса на младежите, учениците и социално изключени групи. Това ще повиши тяхната екологична чувствителност и ще ги направи съпричастни към целите за устойчиво управление на отпадъците.

- **Необходимост от устойчиви промени в нагласите -** Рекламно-информационни продукти като **тениски, еко-торбички, шапки с екосъобщения** имат дългосрочен визуален и емоционален ефект, който спомага за изграждане на трайни нагласи в полза на природосъобразно поведение.

9. **Бюджет на мярката** (*посочват се финансовите параметри – обща стойност на мярката в рамките на съответната стратегия и индикативен размер за потенциални проекти (вкл. максимална стойност*)

- Обща стойност на мярката – 100 000 лв.
- Индикативен размер за потенциални проекти – Минимален БФП – 10 000 лв., максимален БФП – 100 000 лв.

„Допустимите разходи се определят на база изискванията на глава 5, раздел I от ЗУСЕФСУ, разпоредбите на Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 на Европейския парламент и на Съвета от 23 септември 2024 г. за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза, Регламент (ЕС) 2021/1058 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година относно Европейския фонд за регионално развитие и относно Кохезионния фонд, Регламент (ЕС) 2021/1057, Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите прави-ла за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция", фонд „Вътрешна

сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика и приложимото национално законодателство за финансовата рамка 2021 – 2027“.

10. **Показател за резултат** (*посочва се показател за резултат, чрез който ще се измерва изпълнението на мярката, базова и целева стойност, описва как ще бъде достигната целевата стойност и източниците на информация при отчитането*)

Показател за резултат:
- **Лица, които пряко ще бъдат обхванати от резултатите от проекта** – 500 брой.

Базова стойност:
- 0 лица

Целева стойност:
- 500 лица обхванати до края на изпълнението на мярката.

Описание как ще бъде достигната целевата стойност:

За достигането на целевата стойност ще бъдат проведени всички или част от следните дейности, в зависимост от обхвата и параметрите на конкретния проект на бенефициентите :
- Провеждане на серия от събития (кръгли маси, работни срещи, представяне в медиите, пресконференции, брифинги, представяне на добри практики на място, информационни дни);
- разработване на информационни материали (плакати, брошури, листовки);
- външна реклама (рекламни пана, билбордове и др.);
- ролбанери;
- излъчвания в регионални радиостанции (рекламно-информационни спотове);
- излъчвания в регионални телевизионни канали;
- публикации на официалната интернет страница на бенефициента;
- онлайн публикации в регионални интернет медии и портали;
- публикации в социални медии;
- публикации в регионални печатни медии;
- разработване на онлайн информационни портали, предоставящи практическа информация за системата за управление на битовите отпадъци на ниво населено място/община/регион за управление на отпадъците; за практическите възможности за разделно събиране на отпадъци и за предотвратяване образуването на битови отпадъци, препоръчително с фокус върху биоразградимите отпадъци (в т.ч. хранителни и зелени), за повишаване на общественото самосъзнание за спазване на високите нива на йерархията за управление на битовите отпадъци, и др.
- рекламно-информационни материали (химикалки, тениски, шапки, еко-торбички и други подходящи според целевата група и посланието);
- алтернативни форми на включване на целевите групи в припознаването на темата и посланието – инсталации, пърформанси, изложби, уъркшопи и други.

Източници на информация при отчитането:
- Регистрационни форми на участниците в мероприятията.
- Списъци на обхванати лица, подписани присъствени листове.
- Доклади от организираните дейности.
- Анкетни карти и отчети за удовлетвореност на участниците.
- Брой харесвания и споделяния в социалните мрежи.
- Брой посещения на интернет страницата, информационните портали.

1. **Наименование на мярката**:

Мярка „Повишаване осведомеността относно биологичното разнообразие и заплахите за него в целевата територия на база на мерки планирани в стратегически и планови документи в сектор биоразнообразие“.

2. **Приоритет по ПОС 2021-2027 г.:** (*посочва се приоритетът, релевантен към съответната мярка - или приоритет „Отпадъци“, или приоритет „Биологично разнообразие*)

Приоритет „Биологично разнообразие“.

3. **Специфична цел от ПОС 2021-2027 г.:** (*попълва се специфичната цел, съответстваща на мярката по съответния приоритет*)

Специфична цел: „Подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване“.

4. **Цел на мярката**: (*представя се обосновка защо мярката е необходима за местната общност, към какви местни специфики/проблеми е насочена, какви са очакваните резултати и ползи за територията, както и ефектът от подкрепата за територията на МИГ*, *какъв е приносът ѝ за постигане на приоритетите/целите на стратегията и съответствието ѝ към одобрен общински/ регионален стратегически / програмен /планов документ. Ако обосновката се съдържа в анализа към стратегията или в самата стратегия, се указва документа, страницата, разделът, точката и т.н.*);

Мярката се изпълнява по Приоритет „Биоразнообразие“ на ПОС 2021-2027 и съдържа информационни и разяснителни дейности, чрез които да се осигури подкрепа за устойчиво развитие и утвърждаване целта за съхраняване, опазване и подобряване на качеството на околната среда.
Мярката допринася за изпълнението на Стратегическа цел 2 „СЦ 2: Развитие на инфраструктурата и обществения сектор при съхранение на човешкия потенциал“, Приоритет 2: „Опазване и развитие на околната среда, природните и културните ресурси“ от СВОМР на МИГ „Стамболово – Кърджали 54“.

Голяма част от територията на „МИГ Стамболово – Кърджали 54“ се заема от **Източните Родопи,** които се отличават с характерния за тази част на планината пейзаж, отличаващ се с високите си скали, смесицата от суша, водни басейни и девствени кътчета, които са хранилището на най-богатото биоразнообразие в този край на България. Уникалният релеф, съчетан с различните климатични влияния от континента и Средиземноморието, са превърнали този район в място, където си дават среща представителите на различни по произход и разпространение видове. Разнообразният релеф, съчетан с различните климатични влияния от континента и Средиземноморието, обуславят района на Източни Родопи като един от най-богатите на биоразнообразие в Европа. Част от Източните Родопи се намира на територията на „МИГ Стамболово-Кърджали“. Територията на МИГ „Стамболово – Кърджали 54“ попадат в групата общини с висок дял на защитени зони и територии. Защитените зони на територията са 3 – Моста Арда, Родопи Източни и Студен Кладенец, както и 4 защитени местности и 5 природни забележителности.

Допълващото финансиране от Програма „Околна среда“ (ПОС) 2021-2027 г. предоставя съществена възможност за устойчиво развитие на територията, като пряко ще подпомогне постигането на целите и мерките, заложени в Стратегията за водено от общностите местно развитие (СВОМР).

Допълващото финансиране от ПОС ще даде възможност за изпълнение на мерки за опазване на биологичното разнообразие, включително защита на редки растителни и животински видове, възстановяване на екосистемите и развитие на екотуризма. В същото време ще предотвратява или ще минимизира екологични рискове и като цяло ще подобрява качеството на живот в региона. Всичко изброено до тук ще допринесе за икономическото развитие на региона чрез реализацията на устойчиви природосъобразни инициативи, които са заложени и в целите на СВОМР.

Чрез тази връзка между ПОС и СВОМР, МИГ, местните власти и заинтересованите страни ще могат по-ефективно да реализират допълнително нови дългосрочни проекти за устойчиво развитие и да създадат по-добри условия за живот и стопанска дейност на територията.

5. **Целева група или групи**: (*представя се пояснение как са определени целевите групи, как са идентифицирани местните проблеми и потребности на тези групи, които мярката адресира*)

- Населението от населените места/ общини на територията на МИГ.
- Бизнес сектор.
- Ловци и рибари.
- Събирачи на лечебни и други растения.
- Туристически организации.

Целевите групи са идентифицирани въз основа на извършен анализ на социално-икономическите характеристики на територията на МИГ „Стамболово – Кърджали 54“, резултатите от обществени консултации, анкетни проучвания и работни срещи със заинтересованите страни.

Идентифицирането на местните проблеми и потребности на целевите групи е извършено чрез прилагане на няколко допълващи се метода:

- **Анализ на данни** – използвани са официални статистически данни (НСИ, МЗХГ, МОСВ), общински и областни стратегии за развитие, програми за околна среда, секторни планове и оценки на състоянието на ресурсите на територията на МИГ „Стамболово – Кърджали 54“.
- **Провеждане на работни срещи**
- **Анкетиране** – проведено е анкетно проучване за събиране на конкретна информация за предизвикателствата и потенциалите за развитие в областта на околната среда, устойчивото използване на природните ресурси и местната икономика.

Посочените методи гарантират, че проблемите и потребностите на целевите групи са реално установени, а мярката е насочена към преодоляване на конкретни местни предизвикателства.

Идентифицирани местни проблеми и потребности:

- Влошаване състоянието на екосистемите в резултат на човешката дейност, включително обезлесяването, незаконната сеч, замърсяването на водните и земните ресурси, бракониерството и урбанизацията.
- Застрашаване на популациите на редки и застрашени растителни и животински видове.

- Замърсяване на водните ресурси (реки, язовири) вследствие на индустриални, селскостопански и битови отпадъци.
- Липса на достатъчно мерки и партньорства за устойчиво управление на природните ресурси.
- Ниска обществена осведоменост относно опазването на природните ресурси.
- Липса на достъпна и актуална информация за биоразнообразието на територията.
- Необходимост от участие на различни целеви групи в опазването на биоразнообразието.
- Регистрира се необходимост от провеждане на информационни кампании относно опазване на биологичното разнообразие.
- Необходимост от целенасочени мерки за съхраняване, опазване и подобряване на качеството на околната среда.

6. **Анализ за необходимостта от мярката на територията на МИГ** (*описват се конкретни местни специфики и обстоятелства, които обосновават необходимостта от изпълнение на мярката*)

Екологичната среда в общините Стамболово и Кърджали е богата на природни ресурси, но е изправена пред редица предизвикателства, свързани с управлението на отпадъците и опасностите от замърсяване на околната среда. Бързият упадък както на малките стопанства, така и на дивата природа е дълбоко вкоренен в настоящия модел на производство на селскостопански храни, който до голяма степен разчита на мащабното монокултурно земеделие и използването на синтетичните пестициди. Този модел заплашва икономическото оцеляване на малките стопанства, чудесната природна среда и биоразнообразието в региона.

Въпреки проблемите на територията има сериозен потенциал в по-активното използване на пасищното животновъдство, като се акцентира на перспективното „биологично животновъдство“. Въпреки наличието на защитени зони, урбанизацията и човешката дейност водят до намаляване на биологичното разнообразие и екологичния баланс.

По отношение на биологичното разнообразие регистрираните проблеми са:

- Влошаване състоянието на екосистемите в резултат на човешката дейност, включително обезлесяването, незаконната сеч, замърсяването на водните и земните ресурси, бракониерството и урбанизацията.
- Застрашаване на популациите на редки и застрашени растителни и животински видове.
- Замърсяване на водните ресурси (реки, язовири) вследствие на индустриални, селскостопански и битови отпадъци.
- Липса на достатъчно мерки и партньорства за устойчиво управление на природните ресурси.
- Ниска обществена осведоменост относно опазването на природните ресурси.
- Липса на достъпна и актуална информация за биоразнообразието на територията.
- Необходимост от участие на различни целеви групи в опазването на биоразнообразието.
- Регистрира се необходимост от провеждане на информационни кампании относно опазване на биологичното разнообразие.

- Необходимост от целенасочени мерки за съхраняване, опазване и подобряване на качеството на околната среда.

Наличието на защитени територии по Натура 2000 предоставя условия за опазване на биологичното разнообразие, както и за разработване на програми за възстановяване на застрашени екосистеми. Екотуризмът и устойчивото управление на природните дадености могат да допринесат за развитието на местната икономика, като същевременно насърчават екологичното съзнание.

Изграждането на партньорства, подобряването на мониторинга и контрола върху замърсяването чрез изграждане на екологична инфраструктура ще спомогне за по-ефективното управление на околната среда, намаляване на вредното въздействие върху природата и осигуряване на по-добри условия за живот в региона.

Регистрираните проблеми и наличните ресурси на територията насочват вниманието на местната общност към Програма околна среда, чиито специфични цели са релевантни с целите на СВОМР и с плановете за интегрирано развитие на двете общини. Представителите на местната общност са убедени, че чрез допълващото финансиране ще се осигури необходимата координация и синергия с мерките включени в СВОМР и ПИРО и съдържащите се в тях инструменти, финансирани със средства от ЕС, държавния бюджет, местния бюджет и други донорски програми.

Подробна информация относно управлението на отпадъците на територията на МИГ и необходимостта от мярката е представена в 1. Приложение 2.2 към СВОМР, Раздел II. Географски характеристики на територията, т. 9 Биоразнообразие, защитени територии, зони и обекти и 2. Приложение 2.1. **Проучване и а*нализ на заинтересованите страни на територията на МИГ към СВОМР, Раздел IV., т.3.***

7. **Допустими типове бенефициенти** (*посочват се допустими бенефициенти за изпълнение на мярката и обосновка за избора им; при предвидено партньорство се представя пояснение защо същото е необходимо*)

- Община Стамболово и Община Кърджали;
- Юридически лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ).

Допустимите бенефициенти по програмата са общини и юридически лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ). Те са и основните участници, работещи за подобряване на околната среда на територията. Тяхното активно включване и изграждането на стабилни партньорства биха допринесли за по-ефективното управление на природните ресурси, намаляването на замърсяването и въвеждането на устойчиви екологични практики.

При определени дейности се насърчава партньорство между общини и ЮЛНЦ с цел съчетаване на административния капацитет на общините с експертния опит и гъвкавостта на гражданските организации. Такова партньорство е необходимо за осигуряване на по-широко обществено участие, устойчиво управление на проекти и постигане на дългосрочни резултати в сферата на опазването на биоразнообразието. Партньорските проекти ще позволят по-ефективно прилагане на мерки като възстановяване на местообитания, управление на инвазивни видове, екологично образование и популяризиране на местните природни богатства.

По приоритет „Биологично разнообразие“ партньорството е допустимо, като партньорствата не е необходимо да бъдат регистрирани в съда, но правата и задълженията между страните по кандидатстване и изпълнение на мярката следва да бъдат уредени в споразумение. В допълнение:

Допустимите бенефициенти по програмата са общини и юридически лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ). Те са избрани, тъй като са основните участници, работещи за подобряване на околната среда на територията.

Общините имат редица задължения по Закона за опазване на околната среда и Закона за местното самоуправление и местната власт в областта на околната среда и опазване на биологичното разнообразие, сред които:

Задължения на общините по закона за биологичното разнообразие:

- Съхраняване на естествени местообитания и защитени видове - общините са длъжни да не допускат увреждане или унищожаване на естествени местообитания и находища на защитени растителни и животински видове. Те следва да съобразяват плановете и програмите си с изискванията за опазване на биологичното разнообразие.
- Участие в опазването на защитени територии и зони от Натура 2000 -Общините участват в разработване и прилагане на планове за управление на защитени територии и защитени зони от екологичната мрежа Натура 2000. Те осигуряват информираност и участие на местните общности при обсъждането на такива планове.
- Контролни функции - Общинските органи осъществяват контрол върху спазването на режима в защитените територии на своята територия, съвместно с компетентните органи (РИОСВ, паркови дирекции).
- Информационно обезпечаване - Общините трябва да поддържат и предоставят информация относно състоянието на природните ресурси, защитени видове и зони, разположени в техните граници.
- **Участие в екологично възпитание** - Общините насърчават и подпомагат дейности по екологично образование и осведоменост, свързани с опазването на биологичното разнообразие.
- Подпомагане на екосъобразни дейности - Общините могат да приемат стимули (напр. данъчни облекчения, преференции) за местни производители, които работят в съответствие с изискванията за опазване на природата.

ЮЛНЦ като представители на неправителствения сектор /НПО/ е целесъобразно да бъдат бенефициенти по мярката, тъй като притежават специализирана експертиза и опит, както и достъп до мрежи от партньорства в сферата на екологията, образованието и обществената комуникация. НПО често работят пряко с граждани, училища, земеделски производители и местни институции, което улеснява изграждането на доверие и ангажираност по екологични теми. За разлика от административните структури, НПО могат да реагират по-гъвкаво, да прилагат иновативни форми на комуникация (напр. кампании, обучения, доброволчески инициативи) и да достигат до по-широка аудитория. Като независими организации, НПО изпълняват ролята на медиатор между институциите и обществото, насърчавайки прозрачност и по-добро разбиране на значението на биологичното разнообразие. Участието на представители на неправителствения сектор като бенефициенти по мярката ще осигури високо обществено въздействие, устойчивост на резултатите и активно гражданско участие в процесите по опазване на природата.

Тяхното активно включване и изграждането на стабилни партньорства биха допринесли за по-ефективното управление на природните ресурси, намаляването на замърсяването и въвеждането на устойчиви екологични практики.

При определени дейности се насърчава партньорство между общини и ЮЛНЦ с цел съчетаване на административния капацитет на общините с експертния опит и гъвкавостта на гражданските организации. Такова партньорство е необходимо за осигуряване на по-широко обществено участие, устойчиво управление на проекти и постигане на дългосрочни резултати в сферата на опазването на биоразнообразието. Партньорските проекти ще позволят по-ефективно прилагане на мерки като възстановяване на местообитания,

управление на инвазивни видове, екологично образование и популяризиране на местните природни богатства.

Допустимите бенефициенти ЮЛНЦ следва:

- да бъдат вписани в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел или създадени по реда на специален закон, и които като цел на организацията в устава/учредителния акт са разписали такива текстове, от които да е видно, че поне една от целите на организацията е свързана със защита/опазване на околната среда. Практически опит в областта на опазването на биологичното разнообразие ще е предимство при оценяването. ЮЛНЦ следва да са регистрирани по съответния ред най-малко 12 месеца, предхождащи месеца, в който е подадено проектното предложение.
- да бъдат със седалище и адрес на управление в община от състава на МИГ „Стамболово – Кърджали 54“, а когато ЮЛНЦ кандидатства чрез клон, същият следва да е със седалище и адрес на управление в община от състава на МИГ „Стамболово – Кърджали 54“.

8. **Допустими дейности** (*представя се описание на допустимите дейности, обосновани спрямо спецификата на територията, на целевите групи и на техните потребности и необходими за реализацията на мярката*)

По приоритет „Биологично разнообразие“ на ПОС 2021-2027 г. е предвидена финансова подкрепа за допълващо финансиране за изпълнение на подхода ВОМР с цел да се повиши осведомеността относно биологичното разнообразие и заплахите за него в целевата територия на база на мерки планирани в стратегически и планови документи в сектор биоразнообразие – Национална стратегия за биологично разнообразие до 2030 г. (проект), Национална рамка за приоритетни дейности за мрежата Натура 2000, Планове за действие за видове, Планове за управление на защитени зони, Планове за управление на защитени територии.

Такива заплахи могат да бъдат, но не се ограничават единствено до: бракониерство, използване на забранени методи и средства за лов и превенция от хищници, инвазивни видове, незаконна търговия със защитени видове и др., като дейностите са предназначени за всички жители на МИГ, но могат да таргетират целево и бизнес сектора, ловци, рибари, събирачи на лечебни и други растения, туристически организации, други заинтересовани страни, журналисти и медии и др.

Допустими дейности по Приоритет 3:

- организиране и провеждане на събития (кръгли маси, работни срещи, представяне в медиите, пресконференции, брифинги, представяне на добри практики на място, информационни дни);
- разработване на информационни материали (плакати, брошури, листовки);
- външна реклама (рекламни пана, билбордове и др.);
- ролбанери;
- излъчвания в регионални радиостанции (рекламно-информационни спотове);
- излъчвания в регионални телевизионни канали;
- публикации на официалната интернет страница на бенефициента;
- онлайн публикации в регионални интернет медии и портали;
- публикации в социални медии;
- публикации в регионални печатни медии;
- разработване на онлайн информационни портали, предоставящи практическа информация за опазване на биологичното разнообразие на територията на населеното

място/ общината/ МИГа; заплахите за него; практическите възможности за адресиране на тези заплахи от страна на съответната целева група; повишаване на общественото самосъзнание за опазване на биологичното разнообразие в Натура 2000 или извън екологичната мрежа и др.

- рекламно-информационни материали (химикалки, тениски, шапки, еко-торбички и други подходящи според целевата група и посланията);
- алтернативни форми на включване на целевите групи в припознаването на темата и посланието – инсталации, пърформанси, изложби, уъркшопи и други.

Обосновка за приложимост:

1. **Ниска обществена осведоменост относно опазването на природните ресурси**
   В селските райони като тези на общините в МИГ се наблюдава ниска информираност по въпросите, свързани с Натура 2000, устойчиво земеползване и екологични практики. Провеждането на информационни събития (работни срещи, кръгли маси, уъркшопи, информационни дни) и създаване на материали (плакати, листовки, брошури) ще адресира тази липса, като достигне до широк кръг от граждани, включително земеделци, ученици и местни предприемачи.
2. **Необходимост от участие на различни целеви групи в опазването на биоразнообразието**
   Дейности като изложби, уъркшопи и инсталации позволяват по-иновативен и ангажиращ подход за привличане на младите хора, местни творци, неправителствени организации и училищата към каузата за опазване на природната среда.
3. **Липса на достъпна и актуална информация за биоразнообразието на територията**
   Разработването на онлайн информационни портали и медийно отразяване чрез телевизия, радио и социални мрежи ще допринесе за създаване на устойчива информационна среда и ще улесни достъпа до практически насоки за защита на околната среда. Това е особено важно в региони с ниска дигитализация и слабо участие в тематични мрежи.
4. **Потребност от изграждане на култура на съпричастност и принадлежност към природната среда**. Използването на рекламно-информационни материали и продукти с еко-послания (тениски, шапки, еко-торбички и др.) подкрепя изграждането на устойчиви нагласи у жителите, като създава визуална и емоционална връзка с темата. Това е важно за територии, където процесите на урбанизация и миграция разкъсват традиционната връзка на човека с природата.

9. **Бюджет на мярката** (*посочват се финансовите параметри – обща стойност на мярката в рамките на съответната стратегия и индикативен размер за потенциални проекти (вкл. максимална стойност*)

- Обща стойност на мярката – 100 000 лв.
- Индикативен размер за потенциални проекти – Минимален БФП – 10 000 лв., максимален БФП – 100 000 лв.

„Допустимите разходи се определят на база изискванията на глава 5, раздел I от ЗУСЕФСУ, разпоредбите на Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 на Европейския парламент и на Съвета от 23 септември 2024 г. за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза, Регламент (ЕС) 2021/1058 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година относно Европейския фонд за регионално развитие и относно Кохезионния фонд, Регламент (ЕС) 2021/1057, Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и

Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите прави-ла за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика и приложимото национално законодателство за финансовата рамка 2021 – 2027“.

10. **Показател за резултат** (*посочва се показател за резултат, чрез който ще се измерва изпълнението на мярката, базова и целева стойност, описва как ще бъде достигната целевата стойност и източниците на информация при отчитането*)

Показател за резултат:
- Лица, които пряко ще бъдат обхванати от резултатите от проекта – 500 брой.

Базова стойност:
- 0 лица

Целева стойност:
- 500 лица обхванати до края на изпълнението на мярката.

Описание как ще бъде достигната целевата стойност:

За достигането на целевата стойност ще бъдат проведени всички или част от следните дейности, в зависимост от обхвата и параметрите на конкретния проект на бенефициентите :

- Провеждане на серия от събития (кръгли маси, работни срещи, представяне в медиите, пресконференции, брифинги, представяне на добри практики на място, информационни дни);
- разработване на информационни материали (плакати, брошури, листовки);
- външна реклама (рекламни пана, билбордове и др.);
- ролбанери;
- излъчвания в регионални радиостанции (рекламно-информационни спотове);
- излъчвания в регионални телевизионни канали;
- публикации на официалната интернет страница на бенефициента;
- онлайн публикации в регионални интернет медии и портали;
- публикации в социални медии;
- публикации в регионални печатни медии;
- разработване на онлайн информационни портали, предоставящи практическа информация за системата за управление на битовите отпадъци на ниво населено място/община/регион за управление на отпадъците; за практическите възможности за разделно събиране на отпадъци и за предотвратяване образуването на битови отпадъци, препоръчително с фокус върху биоразградимите отпадъци (в т.ч. хранителни и зелени), за повишаване на общественото самосъзнание за спазване на високите нива на йерархията за управление на битовите отпадъци, и др.
- рекламно-информационни материали (химикалки, тениски, шапки, еко-торбички и други подходящи според целевата група и посланието);
- алтернативни форми на включване на целевите групи в припознаването на темата и посланието – инсталации, пърформанси, изложби, уъркшопи и други.

Източници на информация при отчитането:
- Регистрационни форми на участниците в мероприятията.
- Списъци на обхванати лица, подписани присъствени листове.
- Доклади от организираните дейности.
- Анкетни карти и отчети за удовлетвореност на участниците.
- Брой харесвания и споделяния в социалните мрежи.

- Брой посещения на интернет страницата, информационните портали.